

SERGİLER

Yoğun bir sergileme döneminden

Ahmet Köksal

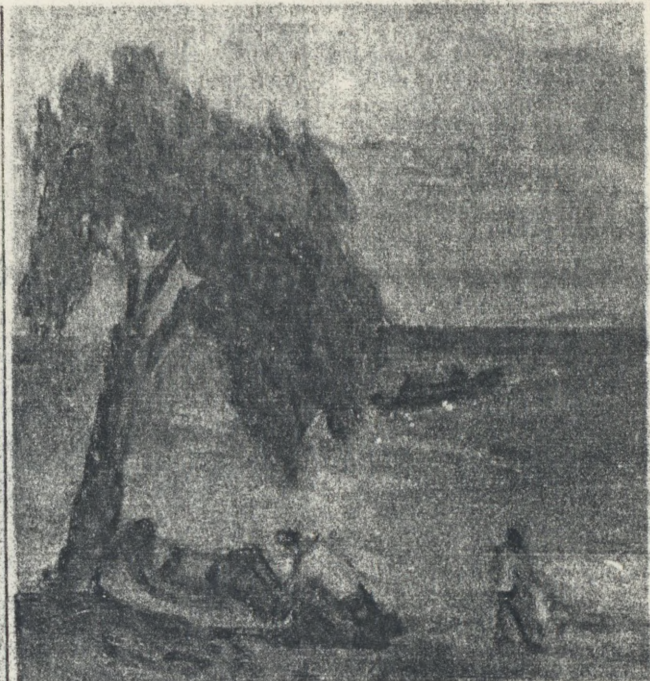
SON yıllarda resim piyasasının eski ustalar üzerinde yoğunlaşan ilgisi, çağdaş resimimizin öncüleri sayılan sanatçıları sık sık gündeme getirmektedir. Cevat Dereli, Elif Naci, Şefik Bursalı, Mahut Cüda gibi sanat deneyimleri yarım yüzyılı aşmış ressamlarımız daha çok özel galerilerin sürekli girişimleriyle ileri yaşlarda bir üretkenliğe özendirilmiş bulunuyor. 1930 kuşağının resmimize yeni bir soluk getiren sanatçılarından Ali Avni Çelebi'nin doğumunun 82'nci yıldönümü nedeniyle geçen yılın Mart'ında retrospektif bir sergi düzenleyen Tem Galerisi'nde bugünlerde Çelebi'nin yeni bir sergisi daha açıldı.

Müstakil Ressamlar Birliği'nin 1928-1929 yıllarında Ankara ve İstanbul'da başlayan etkinliğinde yer alan Ali Çelebi (d. 1904), kendilerinden önceki Çağlı kuşağının akademik izlenimciliğine karşı doğayı ve nesneleri geometrik bir düzen içinde algılayan çizgi, form sağlamlığı ve kitle ağırlığını öngören bir görüşe bağlıydı. Bu topluluğu oluşturan Ali Çelebi ile arkadaşları Zeki Kocamemi, Cemal Tollu, Refik Epikman gibi sanatçılar Münih ve Berlin akademilerinde özellikle ünlü sanatçı Hans Hoffman Atölyesi'nde gördükleri eğitimden mayalanan yapımşacı bir görüşü yurda dönüştürdüler. Ali Çelebi "Vitrin" (1926), "Maskeli Balo" (1928), "Yaralı Asker" (1932) gibi ilk dönemdeki büyük boyutlu düzenlemeleriyle arkadaşları arasında ayrı bir yer almıştı. Çelebi'nin özel koleksiyonlardan derlenmiş 15'e yakın tablosuyla yeni çalışmalarını bir araya getiren şimdiki sergide onun 1920 yıllarında Alman ekspresyonizmi ile kübizm uzantısından etkilenmiş biçimsel kaygıları insan/doğa ilişkileri, yerel gözlemler çevresinde diri, taze ve güçlü renk değerleriyle doğal bir uyum ve yumuşaklığa dönüşmekte. Önceki yıllarda işlediği balıkçılar, kır kahvesi, plaj, ya-

kın çevre görünüşleri, çiçekler değişik kompozisyon biçimleriyle ele alınarak, 60 yılı geçmiş sanat deneyimlerinden gelen rutinleşmiş bir pratikle çeşitleniyor.

CHP'nin resim gezilerinde Malatya'dan gerçekleştirdiği bir görünümle sonraki yıllarda hazırladığı "Seyyar Satıcı" (1965), "Köy Yolu" (1977), "Balıkçılar" (1977) gibi yerel yaşantıyı yansıtan resimlerinde "Müstakiller" in yapısal sağlamlığa ağırlık veren tutumu daha ölçülü, dengeli, planlardan oluşan formlar, devingen bir leke düzeni, kendine özgü ışıklı, duyarlı renk uyumlarıyla ve dingin bir ortamla kaynaşıyor. Cevat Dereli'nin de işlediği anılarında yer alan bir "İstanbul Hatırası" (1987) ve yerel yaşam sahnelerini yeniden ele alan resimlerinde 1930 kuşağının resmimize yeni bir soluk getiren esintisinin izleri beliriyor. İleri yaşlarda da sanatını bir yaşam biçimi olarak sürdüren Ali Çelebi, yeni incelemelerden çok, anılarında, belleğinde yer etmiş doğa kesimleri ve yaşam sahnelerinde yarım yüzyılı geçen sanat birikimlerinin izlerini duyurabiliyor.

SANAT ortamındaki çıkar çatışmalarında uzakta kalmış, çalışmalarını kendi köşesinde sessiz sedasız sürdüren Celal Tutant (d. 1910), 20 yıla yakın bir aradan sonra Kayaalp Galerisi'nde açılan sergisinde son 40 yıllık çalışmalarından geniş bir toplama ortaya çıkardı. 1930 yıllarında Konya Erkek Öğretmen Okulu'nda hocası Ali Çelebi ile orada tanıştığı Turgut Zaim yanında ilk resim çalışmalarına başlayan, 1946'da Akhisar'da Cemal Tollu'dan yağlıboya tekniğinin inceliklerini öğrenen Tutant, uzun yıllar Anadolu'da öğretmenlik yaptıktan, büyük kentlerde kişisel sergiler açmaktan çok, devlet sergilerine katılmakla yetinmişti. Yakın dostu Fethi Kayaalp'in "teşvik"i üzerine düzenlenen bir sergi onun 1940'lardan son yıllara uzayan çalışmalarından

Ali Avni Çelebi

derlenmiş 54 yağlıboya içeriyor.

Tutant'ın yarım yüzyıllık bir sanat çabasını taşıyan sergide 1930 kuşağının figür anlatımına dönük akademik etkilerle doğa algılarına ilişkin açık hava resamlığı deneyimlerini bağdaştıran yaklaşımına koşut bir "ressam mizacı" görülüyor. İstanbul, İzmit, Manisa, Bozcaada, Alanya, Selçuk, Şile, v.b. yurt köşelerinden düzenlediği peyzajlarda incelikli, doygun renk/leke örgüleriyle 1930 kuşağının doğa algılarına yakın bir üslup özelliği, titiz ve duyarlı bir sanatçı kimliği beliriyor. Kırmızı bluzlu, sarı elbiseli kız, profilden bir çıplak figürü, "Ortaoyununda Abdal", bir kır kahvesi, düş yapanlar gibi çok figürlü düzenlemelerinde akademik etkiler yaşanmış gözlemlerle değerlendiriliyor. 1980-1986 yıllarında kendi buluşu olan bir teknikte gerçekleştirdiği "Çiplaklar" dizisinden altı tabloda ise ince konturlar ve derilikten yoksun kazanmış boya dokuları, az renkli ince trüklerle ötekilerden ayrılan bir biçem araştırması izleniyor.

ÖZER Kabaş (d. 1934), 5 yıllık bir aradan sonra Maçka Galerisi'nde "Resim Denizleri" adıyla sergilediği çoğu büyük boyutlu 20 yağlıboyasında deniz adamlarının destansı yaşam savaşımını duyuruyor. İnsan ve deniz serüveninin ancak denizle iç içe yaşanmışlıktan gelen bir gerçeklik ve duyarlılıkla

yansıtılması bakımından Kabaş'ın "Resim Denizleri"nde kendi türünde özgün bir anlatımcılık vurgulanıyor. Kabaş'ın 1982 Mayıs'ında gene bu galeride sergilenen ve deniz adamlarının yaşantısını konu alan resimlerinde klasik ve çağdaş anlatım olanaklarının birleşimindeki tutmu yeni resimlerinde daha da derinleştirilmiş. "Yeniköy"de lüfer tutan balıkçılar, hırçın dalgaların arasında bir tekne, alacakaranlık ve uçsuz bucaksız denizde insan gücünün direnişi, Boğaz'ın giriş yönünde bir "Ters Akıntı", yeşil bir lekeyle uyumla birleşmiş bir mavilikte "Her Sabah"ki uğraşına çıkan bir balıkçı, başka bir teknede taşınan iki adam ve buzağı, balıkçı ağlarını ayıklayan bir karı-koca... Yaşanmış gözlemlere dayanan açık-seçik bir anlatım, renk, ışık, atmosfer değişimleri Kabaş için görsel bir dinamizm kaynağı. Kadın, çocuk, keçi figürleri ve haritasıyla "Poyrazlı Köyü"nü konu alan bir suluboya öteki birkaç resminin de taslağı durumunda. Özer Kabaş, yeni resimlerinde klasik ustalardan Géricault'un "Méduse"ün Sali'ndan, Kuzey Almanyalı ekspresyonist Emil Nolde'un hırçın denizlerin ve sürekli fırtınaların baskısı altında gözlem ve düş gücünün ürünü olan deniz resimlerine değin uzayan klasik ve çağdaş etkileri kendi yaşam ve sanat deneyleriyle özümsetiyor. Bu dizisinde "Kayıklar İten ve göğün altında balık olan bi-